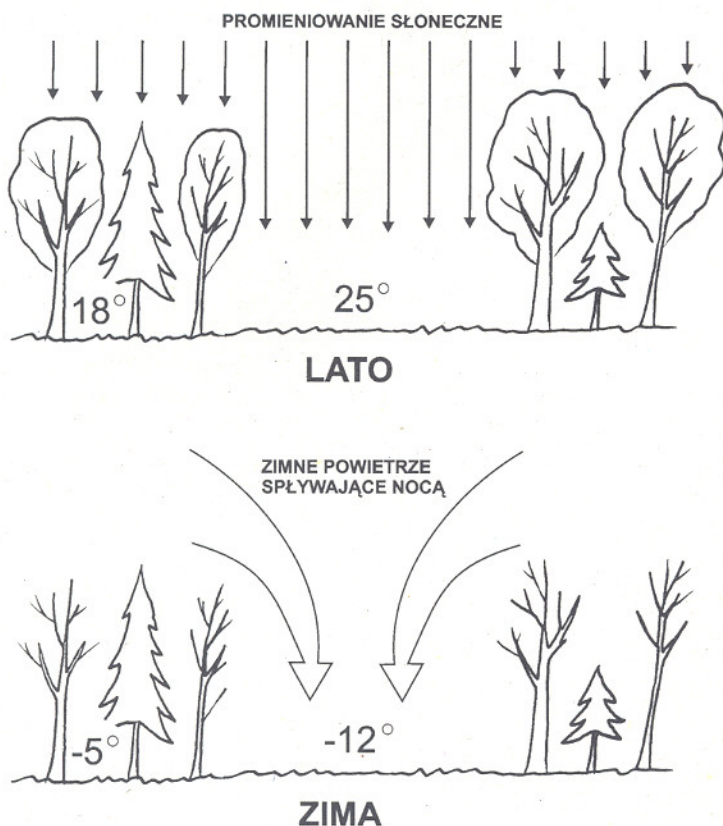

Przystanek 7

Polana

Las jako zbiorowisko roślinne, w którym dominują rośliny drzewiaste nie jest jednorodny. Raz po raz występują w nim miejsca pozbawione drzew, np. polany. Pierwotnie powstawały one za sprawą sił natury, najczęściej pożarów i wichur. Obecnie jednak zdecydowana większość różnej wielkości polan jest dziełem człowieka, który wycina drzewa w celu zdobycia gruntu pod uprawę lub po to, aby pozyskać drewno. Na pozostawione same sobie polany stosunkowo szybko, w naturalny sposób, z powrotem wkraczają drzewa i inne rośliny leśne, aż w końcu las ponownie zarasta utracony fragment. Często także, zwłaszcza w przypadku polan powstałych wskutek zrębów, na miejsce wyciętych drzew sadi się nowe. Różne polany stanowią duże urozmaicenie w krajobrazie i są miejscem

Przykładowy rozkład temperatur w głębi lasu i na polanie w okresie zimowym i letnim.

występowania wielu ciekawych gatunków roślin i zwierząt, które w innych częściach lasu występują rzadko lub wcale. Warunki życia na polanach różnią się od panujących w otaczającym lesie. Jest to wynikiem odmiennych stosunków świetlnych i mikroklimatycznych. Na pozbawionych drzew miejscach do ziemi bez problemu docierają promienie słoneczne, które w lesie wylapywane są przez korony drzew w ok. 90 %. W takich warunkach rośliny leśne, które są na ogół cienioznośne, nie mogą się rozwijać i muszą ustąpić miejsca roślinności światłożądnej. Pełne światła i substancji odżywczych polany pozwalają na dobry wzrost i rozwój roślin. Silne nasłonecznienie polan sprawia, że wiosną i latem robi się na nich ciepło, a niekiedy upalnie, co rzadko ma miejsce w cienistym lesie. W zimowe noce natomiast na większych polanach temperatura może spadać bardziej niż w lesie, co jest wynikiem swobodnego splotu zimnych mas powietrza.

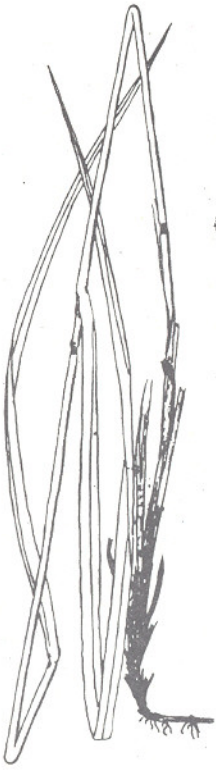
To, jakie gatunki roślin występują na polanach, zależy również od żyzności i uwilgotnienia gleby. Do pospolitych roślin zielnych, które możemy zobaczyć na polanach takich jak ta, z niezbyt wilgotną glebą, zaliczyć można np. trawę trzcinnika piaskowego, podbiał pospolity czy wilczomleczka sosnkę. Ponadto rosną tu także krzewy, jak dzika róża, trzmielina pospolita, jarząb pospolity i jeżyny. Na skraju lasu znajdziemy też kilka krzewów rokitnika zwyczajnego. Możemy tutaj zobaczyć również przykład sztucznego zalesienia polany: rosną na niej, posadzone w równych rzędach małe brzozy oraz dęby czerwone

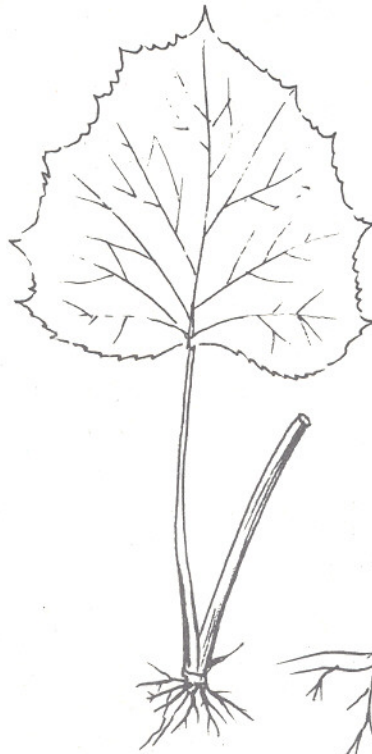
rokitnik zwyczajny

trzmielina pospolita

trzcinnik piaskowy

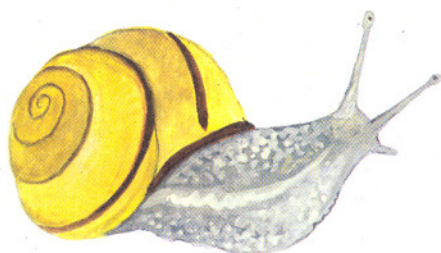

podbiał pospolity

Bardzo ciekawy jest świat zwierząt, które preferują otwarte fragmenty w lesie. Ich skład gatunkowy zależy w dużej mierze od wielkości polany i charakteru otaczającego ją lasu, a także od typu polany (poletko uprawne, łąka, zrąb, nieużytek). Ciepłe polany są idealnym miejscem dla licznych owadów, np. mrówek, chrząszczy czy motyli. Występują tu też gady np. jaszczurka zwinka czy zaskroniec, mogące się tutaj wygrzewać w promieniach słońca, których w gęstym lesie brakuje. Zobaczyć tu można także wiele ptaków, nie występujących raczej w zwartych lasach, ale preferujących właśnie polany. Zalicza się do nich dzierzbę gąsiorka, dudka i trznadla. Otwarte tereny wewnątrz drzewostanów są również wykorzystywane przez wiele gatunków zwierząt typowo leśnych, takich jak sarny, dziki, lisy, łasice czy kuny leśne, które wychodzą tutaj na żer lub polowanie

cierniówka
(dł. 13-14 cm)

ślimak gajowy
(dł. ok. 2 cm)

gąsiorek
(dł. 16-18 cm)

Bardzo ciekawymi miejscami są brzegi lasów, czyli przejścia z jednego środowiska w drugie. Jeżeli przejście to jest płynne, to żyje tu wiele gatunków zwierząt. Jednym z powodów tak dużej różnorodności jest fakt bliskiego sąsiedztwa dwóch różnych środowisk – lasu i terenu otwartego. Zwierzęta mogą w razie potrzeby szybko przemieszczać się z jednego w drugie. Zobaczyć tu można m.in. zwierzęta wymienione powyżej, a także wiele innych. Z ptaków należy wymienić pokrzewki: piegżę i cierniówkę, mazurek, piecuszka, kwiczoła, słowiki oraz pustułkę. Swe nory na skraju lasu chętnie lokują lisy i borsuki, występują tu także często płazy, jak ropuchy szare czy żaby trawne.

Jak widać, leśne polany z urozmaiconym brzegiem lasu stanowią cenny element w krajobrazie, zwiększający różnorodność biologiczną.

jaszczurka zwinka

zaskroniec

Idziemy skrajem lasu, z powrotem w kierunku trawnika, na którym skręcamy w lewo, w stronę widocznego wiaduktu kolejowego, przy którym znajduje się koniec naszej trasy. Możemy tutaj odpocząć po długim spacerze i podsumować to, czego dowiedzieliśmy się dziś o przyrodzie Dębiny.

Pamiętajmy! Las jest domem dla wielu organizmów, które nie przetrwałyby bez niego. Także dla ludzi las jest dobrodziejstwem. To on już od początku ludzkości zaopatrywał nas w żywność, paliwo, budulec i dawał schronienie. Także dziś jesteśmy bardzo zależni od lasu. Rozumiemy już jego znaczenie w obiegu materii i energii, a także rolę w kształtowaniu klimatu. W dobie cywilizacji człowiek szuka bliskiego kontaktu z przyrodą, a las, nawet jeśli jest stosunkowo niewielki jak Dębina, jest doskonałym miejscem do odpoczynku. Między innymi dlatego, oprócz wartości przyrodniczych, zasługuje on na naszą ochronę.

Dziękujemy za wspólny spacer po Dębinie i zachęcamy do dalszego odkrywania piękna dębińskiej przyrody.